

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam
Ingolstadii, 1627

VI. Vtrum obiectum fidei poßit esse evidens, seu visum, seu scitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

non vt mendacium, sed vt poena est. In qua sententia, quid ad argumentum obiectum respondendum sit ex dictis liquet.

152 Nihilominus tamē Victoria relect. de homicidio à n. 2. Medina 1. 2. q. 19. a. 1. & Arragonius loc. cit. responso 2. quasi corrigens seipsum, negant, Deum posse eiusmodi habitum, vel actum erroris in humano intellectu per se solū pducere. Quod mihi etiam multo videtur verius; saltem loquamur de tali actu, vel habitu, quo mens imbuta reuera feratur, aut saltem quoad specificationem determinetur ad falsum assensum seu obiectum. Tum quia non minus cum prima ac sumā veritate pugnat falsitas seu error, quam cū summa bonitate peccatum: ergo sicut Deus non potest esse author peccati, ita neq; falsitatis, aut deceptionis.

153 Tum quia alioqui non satis constaret infallibilitas diuinæ reuelationis; cuius hic ordinarius solet esse modus, quod Deus corda ac mentes Prophetarum, aliorumue Sanctorum, certo quodam lumine seu illustratione actuali imbuat, quā ipsos ad quidpiam excedens naturalem cognitionem cognoscendū moueat ac determinet. Si ergo potest Deus aliquem intrinsece mouere ac determinare ad cognitionem seu assensum falsum, quomodo stabit infallibilitas talis reuelationis? Deinde etiam si Deus exterius per Angelum, vel aliam creaturam aliquid homini denuntiet, quandoquidem semel conceditur, posse Deum per seipsum, ac immediate esse authorem erroris, poterit etiam Angelum seu aliam creaturam mouere ac determinare ad aliquid falsi denuntiandum; quo ipso Deus saltem per alium, falsum testabitur; quod tamen fieri posse, omnes negant.

154 Vbi etiam simul aduerto, diuersam esse rationem habitus seu actus prauī & erroris. Nam eriam si detur, (de quo actum tomo 2. disp. 4. q. 9. dub. 5. in fine) Deum posse per se habitum, vel actum prauum in mente hominis producere; illum quidem, quia per se, ac non interueniente libero vsu arbitrij, causa sufficiens malitiæ moralis non est; præsertim cum Deus re ipsa nunc producat appetitum sensitiuum in homine, qui natura sua fertur in bonum sensibile, idque non raro rectæ rationi repugnans: hunc vero, quia productus ab extrinseco ac sine propria libertate habentis, formaliter malus & peccatum esse, non potest: tamen error, etiam seclusa omni culpa errantis, à Deo directe causari non potest in homine; quia erroris ac deceptionis author rem esse, non propterea repugnat Deo, quia error culpa est, sed quia per se tale malum est, quod à summa veritate per se ac directe causari non potest. Idem seruata proportione dico de habitu intellectuali, adeoque etiam de specie intelligibili determinante intellectum, saltem quoad specificationem, ad falsum assensum.

155 Secus est, si loquamur de habitu non ita determinante ad assensum falsum; cuius quidem eadem videtur esse ratio, quæ est habitus vitiosus; quem à solo Deo produci posse, non negamus; eum tamen actum peccaminosum, saltem qui

vitaliter afficiat mentē, per se solum in homine, producere non possit, vt diximus tom. 2. disp. 4. q. 9. dub. 5.

Alia etiam videtur esse ratio speciei sensibilibis, aut intelligibilis, qua non ad assensum falsum, sed solum ad apprehensionem obiecti non existentis potentia determinetur, vt fieri posse in miraculosis apparitionibus Eucharistiæ, docent Sanctus Thomas 3. part. q. 76. a. 8. & in 4. dist. 10. articulo 4. quæstiunc. 2. & opusc. 58. cap. 11. Scotus in 4. distinctione 11. quæst. 1. art. 3. Paludanus in 4. dist. 10. Antoninus 3. part. tract. 13. cap. 14. Victoria relect. de Eucharistia n. 62. & Molina 1. part. q. 55. a. 2. disp. 2. memb. 5. Sicut enim in prima operatione intellectus, & apprehensione simplicium, proprie non est falsitas, ita nihil obstat, quo minus eiusmodi species seu phantasmata representantia obiectum, quod non est, à Deo solo producantur; quandoquidem non est necesse, vt eorum vi intellectus determinetur ad assensum.

D V B I V M VI.

Utrum obiectum fidei possit esse euidens; seu visum seu scitum.

S. Thomas 2. 2. a. 4. & 5.

156 Distinguit S. Thomas his duobus articulis citatis, obiectum euidens in visum, quod scilicet per se ipsum immediate mouet sensum aut intellectum ad sui cognitionem; & dicitur, per se notum, vt sunt obiecta sensuum & principia scientiarum: & in scitum, quod per aliud medium cognitum mouet intellectū ad assensum, adeoque ex per se notis euidenter deducitur, vt sunt conclusiones scientificæ. Et respondet, obiectum fidei formaliter nec visum esse, nec scitum, in corpore vtriusque articuli: esse tamen visum & euidens credenti, sub communicatione credibilitatis a. 4. ad 2. idq; mediante ipso lumine fidei a. 4. ad 3. Addit in corpore vtriusque articuli, nec materialiter quidem posse eandem veritatem esse visam, & scitam ab eodem & in eodem statu; licet in diuersis possit. Vnde concludit a. 5. ea, quæ simpliciter fidei subsunt, & communiter credenda proponuntur omnibus, esse non scita. Assensus autem eorum, quæ secundum se euidentia sunt, vt Deum esse, vnum esse, præexigitur quidem, inquit ibidem ad 3. ad ea, quæ sunt fidei; sed non eodem modo. Qui enim eorum euidentiam habent, eos docet non assentiri ijs per fidem, sed per ipsum habitum scientiæ; alios vero, qui eorum demonstrationem non habent, vult saltē per fidē præcognoscere debere. Ita S. Thomas.

157 Verum vt res tota distinctius explicetur, notandum est primo, euidentem generatim illud dici, quod vel per se immediate, absque alio medio cognito, vel interueniente certo medio, potentiam cognoscentem, ob singularem, quam cum ea proportionē habet, ad eternā adeo cognitionē mouet, vt non possit, saltem quoad specificatio-

dentia nobis non essent, uti re ipsa faciunt simpliciores. Qua de causa etiam Exodi 20. Leuitici 13. & Deuteronomij 5. vniuerso populo sine vlla demonstratione aut probatione credendum proponitur, Deum esse, vnum esse. &c.

164 Dubiū vero, & controuersum est, vtrū eodem tempore & in eodē homine, ac de eadem veritate, simul possit esse fides & euidētia; seu quod idem est, an habens euidētia alicuius veritatis reuelatā v. g. quod Deus sit vnus, possit eandē veritatem credere per fidem. Vbi supponendū est, variā esse euidētia generatim acceptā, prout à nobis superius fuit exposita; nimirū intuitiuam vnā, alteram abstractiuam. Intuitiua dicitur illa, qua res velut præsens in seipsa per propriam speciem clare cognoscitur. Abstractiua, qua res cognoscuntur per species abstrahentes ab existentia seu præsentia obiecti; siue quia species alienæ sunt; siue quia communes. Intuitiua rursus alia est ipsius sensus, circa suum sensibile præsens, alia intellectus; quæ quidem circa fidei præcipua mysteria tantum reperitur, in visione beatifica. Duplicem hanc euidētia sensus & intellectus agnouit, etiam Cicero libro secundo, Academ. quæst. Abstractiua euidētia (ad intellectum pertinens) alia est cognitio euidens principiorum per se notorum; alia est cognitio euidens eorum, quæ ex principijs per se notis deducuntur.

165 Hæc rursus vel est cognitio rerum euidens per medium proprium & intrinsecum; quæ idcirco etiam euidētia veritatis intrinseca, dici solet: vel est euidētia abstractiua veritatis in reuelante seu attestante velut per medium commune & extrinsecum; quæ idcirco etiam euidētia extrinseca dicitur; & nititur externa reuelatione seu attestatione Dei euidenter cognita.

166 His positis, S. Thomas hic q. 1. artic. 4. & 5. item Caietanus, Bañes, Arragonius, & alij Thomistæ ibidem, Scotus in 3. dist. 24. qu. vnica, Richardus in 3. dist. 24. q. 5. Capreolus dist. 25. q. vn. a. 2. & Gabriel eadem dist. 25. Canus lib. 12. locorum cap. 1. & Molina 1. part. q. 1. a. 2. disp. 4. docent, quamuis euidētia veritatis, saltem intrinsecam, pugnare cum actu fidei de eadem veritate, quæ proinde est in hac controuersia prima sententia. Secunda sententia est Vasquij 1. part. disp. 4. num. 3. vbi ait, *quamuis cum aliqua scientia euidēte, quæ habetur per alienas species, fides esse possit; cum notitia tamen euidēti eorum, quæ per se nota sunt, esse nequit: eadem prorsus ratione, inquit, quæ neque cum euidētia mathematica esse potest. Qui sane, authores non videntur tantum negare, actum fidei simul posse consistere cum actuali assensu euidēti eiuſdem veritatis, sed nec posse quidē cum habituali, saltem cuius memoria extet. Tertia sententia simpliciter concedit, fidem simul stare posse cum qualibet euidētia saltem abstractiua de eodem obiecto, vt mox dicemus.*

167 **ASSERTIO I.** Actus fidei stare potest cum euidētia reuelantis seu attestantis. Ita ex communi præter eos, quos pro assertione sequenti citabim⁹ S. Thomas hic q. 5. a. 2. Caietanus ibidem & infra q. 171. a. 5. Scotus, Gabriel, Almain in 3. d. 23.

Carthusianus eadem dist. 23. q. 1. Arragonius q. 5. a. 1. Zumel part. 1. q. 62. a. 3. Vasquez loc. cit. & disp. 135. cap. 3. & 3. part. tom. 1. disput. 53. etſi contrarium dixerit Bannes hic q. 5. a. 1. vbi negat, reuelationes Angelis, Prophetis, & S. Paulo olim factas, euidētes fuisse.

Probatur vero assertio. Primo enim talem euidētia, saltem naturalem, in primo statu creationis habuit primus Angelus, vt docuimus tom. 1. disput. 5. q. 6. dub. 1. Certe ob eam dæmones adhuc fide quadam naturali credunt, & contremiscunt. Iacobi 2. v. 19. id quod etiam expresse docet S. Thomas hic q. 5. a. 2. Eandem ex probabili sententia habuerunt Apostoli, & maxime S. Paulus vsque ad tertium cœlum raptus, iuxta S. Thomam 3. part. q. 43. a. 3. Nec dubitari potest de B. Virgine; & vix etiam de animabus purgatorij. De qua re plura Suarez 3. par. to. 1. d. 27. sect. 1. & tom. 2. d. 81. sect. 3.

Secundo accedit ratio; quia eiusmodi cognitiones inter se non pugnant, vt à potiori patebit. assertione sequente, imo potius videntur posse esse aliquo modo subordinatæ; non quidem vt ipsa fides nitatur tali euidētia reuelantis, tanquam ratione formali obiectiua, sed velut conferente ad perfectā propositionem obiecti; qua supposita, fides assentiatur veritati reuelatæ propter ipsam reuelationem diuinā, abstrahendo ab eius euidētia, vt dictum dub. 3.

169 **ASSERTIO II.** Potest quoque fidei assensus coniunctus esse cum euidētia abstractiua veritatis intrinseca, seu per medium intrinsecum. Ita Alensis 3. part. q. 79. memb. 3. Altiſiodorensis 3. part. tract. 3. cap. 1. q. 4. Albertus Magnus in 3. dist. 24. a. 9. Bonauentura ibidem art. 2. c. 3. Durandus in prologo q. 1. n. 39. Gabriel 3. dist. 24. q. vn. a. 2. quos sequitur Gregorius de Valentia hic q. 1. punct. 4. Probatur assertio primò ex scriptura, quæ generatim omnib⁹ credenda proponit & mandat ea, quæ alioquin à doctis euidēter sciuntur, vt Deum esse, vnū esse &c. Exodi 20. v. 2. Deuteronomij 6. v. 4. Hebr. 11. v. 6. vbi explicate dicitur, *sine fide impossibile est placere DEO. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Et ibidem v. 3. de se quoque, & alijs fidelibus generatim loquens Apostolus ait: *Fide intelligimus aptata esse secula verbo Dei, vt ex inuisibilibus visibilia fierent.* Quis autem neget, Apostolum, Dionysium Areopagitam, & multos alios fideles de mundi creatione euidētia habuisse? Deniq; Rom. 4. v. 3. & 21. dicitur Abraham reputatum esse ad iustitiam, quod crediderit Deo promittenti, *plenissime sciens, quia quæcumq; promissit, potens est & facere.* Huius autem omnipotentia cognitione quoque euidētem habuisse Abraham, nemo facile negauerit.

170 Secundo probatur assertio ex symbolo Apostolico & Nicæno, alijsq; SS. Patribus; à quibus etiā sine discrimine omnibus credendæ proponuntur veritates quædam euidētes, vt Deum, vnum, omnipotentem cœliq; & terræ conditorem esse &c. Simile est illud, solum Deum esse colendum. Non enim probatur, quod ex S. Thoma hic q. 1. a. 8. ad 1. docet Caietanus, id à Philoſophis non

potuisse ratione naturali investigari, vt recte notauit Gregorius de Valentia hic loco citat. nisi quis velit, S. Thomam loquutum fuisse de cultu aliquo supernaturali.

Plura hac de re Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 6. Chrysostomus homil. 2. in symbolum, Ruffinus in exposit. Symboli, Augustinus lib. de fide & symbolo c. 1. & l. 4. de ciuit. Dei c. 20, vbi ait: *Fidei primum & maximum officium est, vt in verum credatur Deum.* Quæ sane scripturæ, ac SS. Patrum sententiæ, cum sint vniuersales, & non unquã aperte etiã doctis applicentur, non recte ad imperitos duntaxat, & comune vulgus restringuntur.

171 Tercio probatur assertio ratione. I. Quia secundum omnes, simul consistere possunt fides humana & diuina de eodem obiecto, eademq; veritate; ita vt ab eodem homine saltem successiue eadem veritas modo credatur fide humana, modo diuina; quamuis vna certa sit, altera incerta: quæ tamen conditiones inter se non minus videntur pugnare, circa idem obiectum, quam euidentiã & obscuritas.

II. Quia alioqui viri docti essent deterioris conditionis, quam simplices; vt qui multa per fidẽ credere possent, quæ illi non possent; nempe illas ipsas veritates fidei, quarũ habent euidentiã: cum tamen interim actus fidei non solũ meliores & excellentiores sint, hoc ipso, quod supernaturalis, & simul etiã quoad specificationem liberi sunt, sed etiam certiores quouis naturali, quantumuis euidenti assensu.

172 III. Assensus incertior non debet impedire assensũ multo certiorẽ, circa idẽ obiectũ sufficiẽter applicatũ, atqui assensus scientificus est multo incertior assensu fidei, vt dicitur q. 6. Ergo & c.

IV. Assensus euidens & ineuidens, circa idẽ obiectũ, non sunt assensus contrarij; vtrique enim contrarie opponitur dissensus; vni vero vnũ tantum est contrariũ: neq; vllã cõtradictionẽ inuoluunt, non solũ quia habentur per diuersa media, sicq; adeo sibi non opponuntur sub eadẽ ratione; sed etiã quia ad ineuidentiẽ assensum non requiritur, vt intellectus nullo prorsus ex capite habeat euidentiã; sicut nec contra ad assensũ euidentiẽ, requiritur, vt intellectus assentientis ex alio capite nullũ habeat assensũ ineuidentiẽ: sed satis est, si quisq; eorũ assensũ, quantum est ex vi propriæ rationis obiecti quæ nititur, aut euidens sit, aut ineuidens, vt pluribus in solutione argumentorum dicitur.

173 V. Assensus fidei simul stare potest cum euidentiã reuelantis, vt pleriq; authores primæ sententiæ cum S. Thoma fatentur: Ergo etiam cum euidentiã abstractiua intrinseca. Consequentia probatur; quia etiã euidentiã reuelantis est vera euidentiã, & facit conclusionẽ euidentiẽ verã, non min⁹ quam demonstrationes quædam mathematica, vel etiã physica; quæ à principijs vel causis extrinsecis, præsertim à causa efficiẽte petuntur; qualis est etiã illa, quæ petitur ab interpositione terræ, ad demonstrandã eclipsem lunæ. &c. vt pluribus dictum dub. 3. Quæ plane argumenta me cogunt, vt hac in re à S. Thoma dissentiam.

174 ASSERTIO III. Potest igitur in eodem subiecto, siue intellectu simul esse euidens & ineuidens notitia eiusdem veritatis non solum quoad habitum, sed etiam quoad actum; ita vt habens fidem & euidentiã abstractiua eiusdem veritatis quoad habitum, pro arbitrio, saltem non interpolata successione actuale quoq; assensum modo euidentiẽ, modo ineuidentiẽ possit elicere; imo etiam, cum nulla formalis inter illos assensus sit repugnantia, possit etiam simul ac in eodem instanti vtrumque assensum elicere; si modo aliunde ob imperfectionem intellectus humani, nihil obstat, duos assensus adeo diuersos simul ac in eodem instanti elici. Ita Durandus q. 1. prologi num. 23. Et est ex mente Doctorum, quos pro assertione præcedenti citauimus, Et colligitur ex rationibus & argumentis pro assertione præcedente allatis; in quibus ostendimus, nullã inter eiusmodi assensus esse oppositionem, nec contrariam, nec contradictoriam seu priuatiuam, nec vllam adeo formalem repugnantiam.

175 Quid autem absolute de hac re dicendum sit, an scilicet, absolute loquendo possit homo simul ac in eodem instanti & euidenter & ineuidenter eidẽ veritati assentiri, nec magnopere refert scire; nec de hoc vna est omnium sententia. Etenim Gregorius de Valentia loc. cit. putat, id omnino posse in eodem instanti fieri; idque duobus modis; nempe vt vel ipsa sit vnus tantum assensus sola ratione diuersus; vel vt sint duo assensus, etiam re ipsa diuersi. Supponit enim ex tom. 1. disput. 4. q. 1. pun. 3. iuxta aliquorum sententiam, nihil obstat, quominus intellectus simul eliciat duas intellectiones diuersas, per diuersa media, etiam circa obiecta diuersa. Durandus autẽ loc. cit. num. 27. 31. & 39. ratus, scire & opinari, aut scire & credere, vt sunt distincti actus intelligenti, non posse esse simul in eodem intellectu, nec de eadem conclusione, nec de diuersis, docet, priori tantũ modo fieri posse, vt simul sit tum scire & opinari, tum scire & credere, quatenus videlicet autoritas diuina, & ratio demonstratiua, possunt simul concurrere ad causandũ vnũ assensum. Quod etiã fieri posse sentiunt Capreolus in 3. d. 25. q. vn. art. 3. Scotus l. 1. postter. q. vlt. Molina l. p. q. 1. a. 1. disput. 1. Caterum vt alter modus dicendi sit probabilis; iste sane videtur impossibilis. Nulla enim ratione fieri potest, vt vnus & idẽ assensus simul sit clarus & obscurus; sit naturalis & supernaturalis, etiam quoad substantiã, vt in eo casu fieri oportet.

176 ASSERTIO IV. Potest quoque assensus fidei stare cum euidentiã intuitiua naturali: cum euidentiã autẽ beatificæ visionis etsi physice posset, moraliter tamen & conuenienter naturis rerum non potest. Primam partem tradit Gregorius de Valentia hic loco citato vbi absolute docet, posse aliquid cognosci per fidem, & simul per cognitionem euidentiẽ, etiã intuitiua. Ratio est; quia hi assensus nec physice inter se pugnant, vt ex dictis colligitur; nec moraliter: quandoquidẽ moribus ac naturæ humani ingenij maxime consentaneũ est, vt supposito etiã assensu incertiori, quamuis euidente, aliũ insuper, si medium suppetat, multo

certiorē, quamuis ineuidentē, circa eandē veritatē eliciat. Quare etiā nihil obstat, quo minus aliquis moueatur præsentia obiecti ad euidentem cognitionē; & simul, aut mox etiā auctoritate dicentis infallibili, quæ maiore secum afferat certitudinem, quam ipsamet euidentia compertæ veritatis. Sed & alię rationes, pro secunda assertione adductæ, ad eandem rem comprobendam fere accommodari poterunt.

177 Et cōfirmatur eadem pars assertionis. Id enim re ipsa contigisse videtur in Apostolis; qui & ob infallibilem auctoritatem Christi a se resur-recturum Lazarum, credebant eiusmodi resurrectionem; & simul tamen postea oculis etiā euidenter cernebant; non adempta interim vt apparet eandē veritatem idem tēdē per fidē etiā diuinam credendi facultate. Quo respexisse etiā videtur Gregorius de Valentia loc. cit. cum absolute ait, *æque posse simul aliquid cognosci per fidem, & per qualemcumq; cognitionem euidentem, siue ea habeatur per demonstrationem, siue per certam experientiam.*

178 Alia ratio est fidei humanæ, cuius assensus elici non solet de re euidenter cognita; & quod non tantū ratione ineuidentis sed etiam ratione certitudinis inferioris est assensu euidente. Quo fit vt licet absolute impossibile non videatur, vt aliquis simul auctoritate humana vnus, vel paucorum hominum, moueatur ad credendum id, cuius euidentia habet, id tamen superfluum & inconueniens sit, præsertim si ponatur in cognoscere euidentia intuitiua ad sensum, vt recte Durandus loc. cit. num. 2 r. Et idem videtur voluisse Bonauentura loco citat. q. 1. cum absolute negat, posse fidei actum consistere cum cognitione intuitiua.

179 Posterior pars assertionis, de visione beatifica, eam quidem non habere repugnantiam physicam cum actu fidei, partim colligitur ex dictis; quia nulla est inter hos actus ex natura rei oppositio, nec contraria, nec contradictoria, nec priuatiua; partim pluribus dicitur quæst. 6. Esse tamen inter eos actus repugnantiam quandam moralem, ita vt naturis rerum conuenienter simul stare non possint, omnes consentiunt. Ratio est; quia cum visio beatifica non solum quoad euidentiam, sed etiam quoad certitudinem simpliciter & absolute superet fidem; secus quam de scientia naturali diximus; nulla plane est ratio, cur quis velit minus certo, eodemque obscuro fidei assensu id ipsum credere, quod intuitiua, eaque certiore cognitione clarissime præsens contuetur. Sicut nemo credit humana fide solem lucere, aut ignem vrere, cuius splendorem, aut calorem euidenti experimento coramintuetur, vt paulo antea generatim de fide humana, & experimentalis euidentia dictum.

180 Cæterum contra doctrinam hactenus expositam, ab authoribus pro prima sententia superius relatis obijcitur primo illud Hebr. 11. v. 1. *Fidem esse argumentum rerum non apparentium.* In quem sensum etiam SS. Patres passim affirmant, ea quæ videntur non credi. Ergo fides non potest esse de obiecto euidente saltem ipsi credenti.

Respondetur negando consequentiam; si vti par est vniuersaliter ac materialiter intelligatur.

Dictum enim illud Apostoli, aliaque similia Patrum pronuntiata, aut intelliguntur de fide respectu principalium quarundam veritatum, propter quas per se primo tradita est fides, quales sunt veritates supernaturales nulli hominum in hac vita euidentes, saltem euidentia intrinseca: quo sensu etiam ibidem Hebr. 11. Fides dicitur, *substantia sperandarum rerum*, respectu quorundam principalium videlicet, non omnium obiectorum: aut intelliguntur de obiectis fidei vniuersim quidem, sed non nisi formaliter acceptis; vt sensus sit, obiecta fidei, qua talia sunt, adeoq; prout sub fidē cadunt, esse res non apparentes, seu quod idē est, fidem esse earum rerum, quæ non apparent, nec videntur per ipsam fidem; cuius nempe vim & rationem ijs loquendi modis Sancti declarare, cogitabant.

Secundo obijcitur. Omnis actus fidei ex se est laudabilis, meritorius, & vnde quaq; liber: nullus assensus veritatis euidentis est talis; quia vt ex tractatu de operibus Christi cardinalibus dicitur: *Fides non habet meritum, si humana ratio præbet experimentum*; nempe quia non est liber, saltem quoad specificationem. Ergo. &c.

181 Respondeo, Minorem vt summum procedere tantum de assensu veritatis euidentis, qua euidentis est, non de assensu veritatis materialiter quidem euidentis, sed non formaliter, qualis est assensus fidei: cuius obiecto, si quo casu materialiter & re ipsa euidentis est, etsi non possimus absolute dissentire, possumus tamen dissentire in quantum nritur motiuo fidei, dicendo id obiectū non esse reuelatum, nec credendum vt reuelatum; quod ad libertatē specificationis ipsius actus fidei fati est; quando præsertim etiā sine hac libertate ad meritum sufficit libertas quoad exercitium, vt suo loco dictum. Autoritas autem adducta solū loquitur de assensu, qui vel tantum nritur humanis experimentis, adeoq; mere humanus est; vel ita pendet ab euidentia obiecti, vt si hoc euidentis non esset, homo non vellet credere.

182 Tertio obijcitur. Euidentia & ineuidentia opponuntur sibi vt lux & tenebræ, adeoq; vt forma & priuatio: sed impossibile est, vt alicui simul insint lux & tenebræ, siue per idē, siue per diuersum mediū. Ergo. &c. Respondeo primū, hoc argumento vt summum probari tantū, nō posse simul, ac in eodē instanti, circa idē obiectū, in eodē intellectu esse notitiā euidentem & ineuidentē; de quo non magnopere laboramus, vt dictum.

Respondetur secundo, falsā esse maiore, simpliciter & absolute loquendo; probaretur enim alioquin, nec circa diuersa quidē obiecta posse in eodē intellectu esse euidentia & ineuidentia. Et ratio est; quia ineuidentia non dicit simpliciter priuationē aut negationem euidentis in ipsa potentia cognoscente vniuersim, sed tantū in certo quodā actu, cum respectu ad certū mediū, quo talis cognitio nritur. Similiter euidentia nō dicit illuminationē intellectus simpliciter, quoad omnes actus eius cognoscitiuos, sed tantum claritatem certæ cuiusdam cognitionis, per certum medium; cum qua stare potest (si aliud nihil obstat) alius quidā actus obscurus circa idem quidem obiectum.

sed per diuersum medium: etiam si interim vnus ac idem actus non possit te ipsa simul esse euidentis & ineuidens, vt contra Durandum & Valentiam superius dictum.

183 Quarto obijcitur. Aliquid videre, & non videre, sunt contra dictoria, ergo non possunt de eodem homine simul circa idem obiectum verificari. Respondetur, antecedens verum esse, si vtrumque simpliciter & absolute, adeoque eodem respectu de eodem simul verificetur, ita vt quis simul dicatur videre aliqua ratione, seu aliquo medio, & non videre eodem, aut vlllo medio: secus si quis vno quidem actu dicatur videre, & altero non videre idem, vel diuersum obiectum, vt fit in proposito, vbi idem obiectum videtur per actum scientiæ, & non videtur per actum fidei. Vnde tandem etiam ipse Caietanus hic q. 1. a. 5. cum id contrariæ sententiæ fundamentum parum firmum esse perspiceret, ac modo explicatio solui posse animaduerteret, addidit, esse questionem de nomine, si quis dicat, de ratione simpliciter credentis non esse, vt nullo modo videat quod credit, sed tantum vt non videat, qua credens est; quam questionem de vocabulis se alijs relinquere dicit. Verum certe hæc questio, prout communiter à Thomistis tractatur, non est de nomine, sed de re ipsa, vt dictum, vtrum scilicet cum euidentia stare possit verus actus fidei supernaturalis, de eadem veritate.

184 Quinto obijcitur. Impossibile est, vt lumen maius & lumen minus, simul illuminent idem subiectum, cum maius impediatur influxum minoris, vt sol candelæ; Ergo etiam fidei assensus & scientia non possunt simul esse in intellectu.

Respondetur, quidquid sit de antecedenti, quod plerique etiam Philosophi falsum censent, experientia quotidiana ducti, qua maius lumen à minori intendi conspicimus; negando consequentiam: quia lumen corporale maius & minus sunt eiusdem rationis: quæ proinde fortassis proprium ac distinctum effectum in eodem subiecto habere non possunt: at vero in proposito, fidei & scientiæ lumen sunt diuersæ rationis. Hinc ergo fit, vt esto fortassis idem corpus à maiore luce occupatum non sit capax alterius minoris luminis, eiusdem rationis, intellectus tamen etiam per fidem illuminatus adhuc sit capax alterius luminis nempe scientiæ.

185 Sexto obijcitur. Opinio & scientia de eadem veritate, ac in eodem subiecto, non possunt simul stare, iuxta Aristotelem 1. post. text. 44. Ergo nec fides & scientia.

Respondetur ex doctrina Bonauenturæ in 3. dist. 24. a. 2. q. 2. & Durandi loc. citat. num. 20. cum Gregorio de Valentia quaest. 1. punct. 4. §. 2. ad 5. opinionem sic dici posse ex triplici capite. Primo ex parte obiecti contingentis; secundo ex parte subiecti debiliter & cum formidine oppositi assentientis, quam quidem formidinem oppositi ipsa etiam opinio, si aliunde non impediatur, sibi connaturaliter quodammodo deponit; tertio ex parte medijs solum probabilis, adeoque per se non excludentis formidinem oppositi. Prioribus duobus modis verum est quidem ante-

cedens, nec aliud voluit Aristoteles, sed consequentia est nulla; quia fides respectu veritatum, de quibus loquimur, non est de obiecto contingenti, nec etiam ex parte subiecti connaturaliter exigit, imo quamdiu ipsa in subiecto permanet, nec admittit quidem formidinem oppositi, saltem deliberatam, vt proinde ratione obiecti & subiecti nullam eiusmodi habeat cum scientia repugnantiam.

186 Loquendo autem de opinione præcise ex parte medijs probabilis, falsum est antecedens. Potest enim aliquis habens euidentiam alicuius conclusionis per demonstrationem, absolute loquendo eidem etiam per medium probabile assentiri. Neque enim ideo talis assensus non erit opinio, vt pote de cuius ratione non est, vt ex nullo profusus capite excludatur formido, aut potentia formidandi de opposito, sed solum, vt ipsa opinio ex se non excludat formidinem, sicut etiam de fide respectu euidentiarum diximus.

187 Atque ex his intelligi etiam fortasse potest S. Thomas hic q. 1. a. 4. cum ait, assensum ineudentem, si sit cum formidine, esse opinionem; si autem sit cum certitudine, & sine formidine, esse fidem. Quod etsi de fide solum diuina intelligendum putet Valentia loc. cit. ad 5. nihil tamen obflare videtur, quo minus de fide etiam generatim intelligatur, habente saltem statum perfectum ex parte subiecti, qualem v. g. etiam habet illa fides humana, quod Roma vel Constantinopolis sit. Quamquam eam nomenclaturam S. Thomæ parum esse vsu receptam, fidemque ac opinionem potius & magis proprie distingui ex parte medijs, quod illa nepe nitatur autoritate dicentis, hæc ratione probabilis, diximus supra & tom. 2. disp. 3. q. 4. dub. 1.

DVBIVM VII.

De ordine, distinctione, & incremento veritatum fidei; speciatim, an, & quisnam inter fidei veritates sit ordo; & an ea per certos articulos recte distinguantur; & vtrum denique articuli seu notitia fidei successu temporis creuerit; ita quidem vt Ecclesia etiam hodie novos aliquos fidei articulos credat, quos Apostoli & Ecclesia vetus non crediderunt.

S. Thomas 2. 2. q. 2. a. 6. & 7.

Pertinet hæc itidem dubitatio ad certam quandam conditionem accidentalem obiecti materialis & complexi ipsius fidei; nempe ad ordinem, distinctionem, & progressionem seu antiquitatem veritatum fidei; quæ quia plures quæ-